

ORGANIZOVANJE SAVEZA SOCIJALISTIČKE OMLADINE JUGOSLAVIJE U JNA

Odluka o stvaranju organizacije Saveza socijalističke omladine Jugoslavije (SSOJ) u JNA i njeno sprovođenje u život predstavlja jedan od značajnih stavova politike SKJ utvrđene na Desetom kongresu u odnosu na omladinu i rad komunista među mladima. Ti stavovi znače potvrdu, dalju razradu i konkretizaciju politike utvrđene na Trećoj konferenciji SKJ održanoj 1973. godine, koja je bila posvećena problemima društvenog položaja, idejno-političkog vaspitanja i stručnog obrazovanja i sve šireg učešća omladine u izgrađivanju socijalističkih samoupravnih odnosa. Jedan od značajnih zadataka u tom okviru bilo je i političko organizovanje omladine.

Ocenjeno je da dotadašnje delovanje Saveza omladine, Saveza studenata Jugoslavije i drugih organizacija koje okupljaju omladinu u mnogo čemu nije odgovaralo karakteru našeg društvenopolitičkog sistema, potrebama njegovog daljeg razvoja, pa ni interesima mlade generacije. Zaključeno je da se u tom pogledu moraju izvršiti promene i stvoriti nova jedinstvena organizacija omladine. Suštinu tih promena i karakter nove omladinske organizacije drug Tito je u svom referatu na Desetom kongresu formulisao ovako:

»Trebalo bi što prije privesti kraju reorganizaciju omladinskih organizacija u Savez socijalističke omladine Jugoslavije. Jer, neophodna nam je idejnopolički i organizaciono jedinstvena i masovna organizacija, socijalistički jasno opredeljena i efikasna u vaspitnom i društveno-političkom radu. Jedino kao takva, ona će odgovarati potrebama i željama najširih slojeva omladine i djelovati samostalno u okviru jedinstvenog fronta organizovanih socijalističkih snaga sa Savezom komunista na čelu. Takva samostalnost je uslov njene stvaralačke aktivnosti u borbi za unapređenje socijalističkih odnosa.

Ali Savez socijalističke omladine ne treba da se razvija kao nekakav opštepolički predstavnik omladine, u neku posebnu omladinsku političku partiju. Specifična uloga tog omladinskog saveza je

u tome da u svojim redovima okuplja što šire mase mladih ljudi, kao i njihove raznovrsne organizacije, da ih povezuje sa drugim organizovanim socijalističkim snagama, posebno u okviru socijalističkog saveza, da utiče na formiranje socijalističke društvene svijesti mladih ljudi, da se bori za napredak socijalističkog društva i ostvarivanje potreba i interesa omladine. Njegova je uloga da bude organizator socijalističke društvene akcije omladine, da njeguje njene težnje da bude u prvim redovima borbe za naprednije i bolje. A to će biti moguće samo ako se komunisti, kao i u drugim oblastima društvenog života, budu uporno borili za vodeću idejno-političku ulogu Saveza komunista u što širim masama omladine, a naročito u Savezu socijalističke omladine. Takvom svojom djelatnošću komunisti treba što intenzivnije da povezuju akcije omladine sa neposrednim i dugoročnim interesima radničke klase i socijalizma. Jer, u interesima radničke klase i njenoj borbi za razvoj socijalističkih samoupravnih odnosa sadržani su vitalni interesi mlade generacije.»

Na osnovu načelnih stavova Treće konferencije, osnovne principe organizovanja omladine i organizovanja komunista za rad s omladinom razradilo je i usvojilo Predsedništvo SKJ. Sastavni deo tih stavova čini i onaj o organizovanju omladine u JNA, i on u celini glasi:

»U Jugoslovenskoj narodnoj armiji, treba, takođe, formirati organizacije Saveza socijalističke omladine. Konkretna organizaciona rešenja treba uskladiti sa specifičnostima Armije, njenim zadacima i ulogom.

Organizacije Saveza socijalističke omladine u Armiji stvaraju se u nižim jedinicama, vojnim školama i drugim ustanovama. Povezivanje u okviru većih garnizona i JNA u celini obezbediće se stvaranjem odgovarajućih koordinacionih tela i drugih oblika akcionog delovanja.

Organizacije i forumi SK u JNA imaju obavezu da stalno brinu o radu organizacija Saveza socijalističke omladine, da im pružaju pomoć i stvaraju neophodne uslove za rad.

Organizacije Saveza socijalističke omladine u JNA ostvaruju saradnju sa omladinskim organizacijama u društveno-političkim zajednicama.«¹

Za realizovanje politike utvrđene u tim stavovima i za praktično angažovanje komunista u Armiji na njihovom ostvarivanju veoma

¹ Reorganizovanje omladinskih organizacija u skladu s ovim principima praktično se sprovodi održavanjem njihovih konferencija i kongresa u ovoj godini a završni čin biće Deveti kongres SOJ krajem godine.

je važno uočiti njihov širi društveni smisao, idejno-političku suštinu i ciljeve koji se time žele postići.

Omladinska organizacija (do 1948. SKOJ a zatim do 1953. NOJ) postojala je i delovala u našoj armiji. Prema tome, samo postojanje i delovanje političke organizacije mladih u Armiji principijelno za nas nije novo. Međutim, sadašnju odluku o stvaranju te organizacije u Armiji ne bismo mogli pravilno shvatiti pa ni realizovati, ako bismo je tumačili kao vraćanje na rešenja koja smo imali, ili kao ispravljanje odluke kojom je pre 20 godina prestao rad NOJ u JNA. Takav pristup bio bi nedijalektički i uprošćavao bi ceo problem. Jer ova odluka se donosi u uslovima koji su u mnogo čemu drugačiji od onih 1953. godine. Zato je jedino i ispravno polaziti od tih, današnjih uslova i potreba i njihovog uticaja na odgovarajuća rešenja. A da su ti uslovi zaista drugačiji od onih pre 20 godina dovoljno je podsetiti na promene koje su se desile u celokupnom materijalnom i kulturnom razvoju zemlje, na promenjenu fizionomiju i profil omladine, njenu drugačiju socijalnu strukturu i stepen obrazovanja, na promene u našem samoupravnom političkom sistemu, na usvajanje koncepcije opštenarodne odbrane, svestranu modernizaciju JNA, promene u sastavu starešinskog kadra, sistemu obuke, školskom sistemu u JNA itd. Koji od tih faktora i u kom smislu deluju u prilog formiranja omladinske organizacije u Armiji, i šta znače u pogledu njene uloge, fizionomije, zadatka i sadržaja rada?

Očito je, pre svega, da samoupravni socijalistički karakter naših društvenih odnosa u celini i našeg društveno-političkog sistema posebno, zahteva i pretpostavlja odgovarajući nivo socijalističke svesti i odgovarajući stepen društvenog angažovanja svih radnih ljudi i građana pa i onih omladinskog uzrasta. Postojanje omladinske društveno-političke organizacije i ima taj osnovni smisao da se na organizovan način podiže njena socijalistička svest i olakša uključivanje u društvene poslove i samoupravne procese, njena mobilizacija na konkretnim zadacima socijalističkog razvoja pojedinih sredina i društva kao celine. Zato je logičan stav i nastojanje da takvom organizacijom i njenom aktivnošću bude obuhvaćen što je moguće veći broj mladih ljudi, ne izuzimajući ni one u Armiji, odnosno za period dok su u Armiji.

Razvojem našeg samoupravnog društvenog sistema, s jedne strane, i realizovanjem koncepcije opštenarodne odbrane, s druge, naša armija postaje sve čvršće povezani, integralni deo tog sistema. To doprinosi jačanju i tog sistema i naše ukupne odbrambene snage a i same Armije. Ako će formiranje omladinske organizacije u Armiji

značiti još jednu sponuu tom povezivanju, onda to očito može biti korisno i sa armijskog i sa šireg društvenog stanovišta u političkom i u odbrambenom pogledu.

Za jugoslovensku omladinsku organizaciju izuzimanje iz njene aktivnosti — makar i privremeno (dok je u Armiji) — jednog dela mlade generacije značilo bi za tu organizaciju izvestan gubitak. A to su permanentno skoro dve generacije muške omladine. I obratno: dobro organizovan, pravilno usmeren i angažovan taj deo omladine koji se nalazi u Armiji može ne samo zbog svog broja nego i po svom sastavu predstavljati jedan od najjačih odreda te organizacije i doprinosti njenoj ukupnoj snazi, aktivnosti i angažovanosti. To je posebno značajno u sadašnjem periodu kada SKJ a i sama omladinska organizacija čini napore da se prevaziđu slabosti iz perioda ozbiljnog uticaja liberalizma (inertnost, forumski rad, ideološki neutralizam, slabljenje odgovornosti itd.).

Naša armija je po svom karakteru duboko narodna, socijalistička, revolucionarna. Takav njen društveni karakter mora se i dalje neprekidno produbljivati i jačati. To se obezbeđuje čitavim nizom društvenih mera, sastavom armije u celini i njenog stalnog sastava posebno, usmerenošću idejno-političkog rada i naročito postojanjem i delovanjem organizacije SKJ u JNA. Formiranje i delovanje omladinske organizacije u Armiji, uz uslov da ona bude pravilno usmerena i angažovana može značiti dodatni faktor takvog karaktera Armije i njegovog daljeg jačanja.

Zbog sistema popune i rasporeda vojnika pitomaca i starešina u jedinicama JNA, u svakoj osnovnoj omladinskoj organizaciji i aktivu u JNA naći će se i delovati zajedno omladinci svih nacionalnosti i svih socijalnih kategorija (radnici, seljaci, srednjoškolci, studenti). Taj zajednički rad može mnogo doprineti izgrađivanju i jačanju jedinstva mladih i prevazilaženju predrasuda i podvajanja po bilo kom osnovu, što je jedan od značajnih zadataka SSOJ u celini i jedan od ciljeva reorganizacije na kojoj je insistirala i Treća konferencija SKJ. U vezi s tim, treba reći i to da je odluka o stvaranju jedinstvene omladinske organizacije u Jugoslaviji bila na određen način preduslov za odluku o formiranju takve organizacije u Armiji. Jer, nije teško zaključiti da bi u uslovima postojanja više posebnih organizacija (SOJ, Savez studenata) takvo organizovanje u Armiji bilo necelishodno i teško ostvarljivo.

Uloga i zadaci omladinske organizacije i smisao njenog formiranja u Armiji mora se posmatrati i sa stanovišta posebnih zadataka Armije, odnosno omladinaca dok se nalaze u Armiji. Očito je, naime, da upravo ti zadaci moraju predstavljati glavni sadržaj rada omla-

dinske organizacije i osnovno područje njenog angažovanja, kao što je za organizacije SSOJ u proizvodnim organizacijama proizvodnja, raspodela i dr., u školama učenje itd. Tako posmatrano za organizaciju SSOJ u JNA kao glavna područja njenog delovanja ističu se: stručna obuka, političko-vaspitni rad, kulturno-zabavni i sportski život i saradnja sa omladinom na teritoriji.

Tačno je da sva ta područja aktivnosti i života u JNA »pokriva« Armija sopstvenom organizacijom. Za sve te poslove postoje stručni organi, posebni obavezni programi, materijalna sredstva, vreme, utvrđeni oblici rada i dr. Tu činjenicu mnogi su uzimali kao glavni argument da omladinsku organizaciju u Armiji ne treba ni formirati, jer da je u tim uslovima ona bez pravog sadržaja rada i spremna za delovanje. Međutim, primenjujući takvu logiku to bi se moglo tvrditi i za omladinsku organizaciju i u školama, radnim organizacijama i sl., pa čak i za organizacije SK u Armiji. A radi se, pre svega, o tome da na svim tim — planiranim i neplaniranim, obaveznim i dobrovoljnim — aktivnostima dobijemo svesno, dobrovoljno, stvaralačko angažovanje mladih ljudi, da se u svemu tome oni ispolje kao organizovani aktivni subjekti sa svojom inicijativom, predlozima i takmičarskim duhom, da deluju kao dodatni faktor koji obezbeđuje viši kvalitet rezultata na svim tim područjima.

Na takvom svesnom učešću i aktiviranju vojnika na svim pitanjima života i rada jedinice mi smo i dosada insistirali — čak nezavisno od odluke o formiranju omladinske organizacije. Pri tome smo polazili od objektivnih mogućnosti i od potreba koje posebno potencira naša koncepcija odbrane. Kad je reč o mogućnostima, onda se posebno mora imati u vidu brzo menjanje socijalne i obrazovne strukture vojnika. Tako, na primer dok je u vreme prestanka rada organizacije NOJ u JNA (1953) u jednoj generaciji regruta bilo i do 10% nepismenih, većinu su činili omladinci sa sela, a svi oni sa višom i visokom spremom išli su u škole rezervnih oficira, danas ubedljivu većinu (oko 70%) čine vojnici sa osmogodišnjim obrazovanjem i više od toga, broj nepismenih je pao ispod 1%, a više od polovine omladinaca dolaze iz gradova kao mladi radnici, učenici i studenti. To je očigledno nov kvalitet u potencijalu tih omladinaca što pruža široke mogućnosti njihovog svestranog angažovanja.

Pored ovih razloga za formiranje omladinske organizacije u Armiji, treba imati u vidu i ovo:

- omladinci koji su pre dolaska u Armiju bili članovi SSOJ ne prekidaju kontinuitet članstva i rada;

- izbegava se situacija da oni omladinci koji su u završnim razredima osnovne škole tek postali članovi SSOJ, a zatim došli u

srednje vojne škole faktički i ne počinju da deluju u tom svojstvu i do prijema u SKJ nisu članovi nijedne društveno-političke organizacije;

— omogućava se pitomcima svih vojnih škola i onim mladim starešinama koji u toku školovanja nisu postali članovi SKJ da u jednoj društveno-političkoj organizaciji stiču iskustva organizovanog političkog života i ispolje svoje društveno-političke kvalitete kao jedno od merila i uslova za njihov prijem u SKJ;

— omogućava se onim omladincima koji do dolaska u JNA — najčešće zbog slabosti i neaktivnosti u nekim opštinskim i mesnim organizacijama SOJ — nisu ni postali članovi omladinske organizacije postanu to na osnovu kvaliteta i aktivnosti ispoljene u Armiji;

— omogućava se organizaciono i politički normalniji postupak izbora i delegiranja predstavnika mladih iz JNA u razna tela (odbo-re, komisije, savete i sl.), lakšeg i boljeg uključivanja u manifestacije, proslave itd.. čiji je nosilac SSOJ (to je dosad rešavano linijom komandovanja);

— olakšava se i u organizacionom smislu učešće mladih iz Armije u nekim opštejugoslovenskim akcijama mladih, odnosno njihov uticaj na stavove i politiku omladinskih rukovodstava i organizacije u celini.

Bitni principi organizovanja utvrđeni su u već navedenim stavovima Predsedništva SKJ. Među njima se ističu sledeći:

1. Sva najvažnija organizaciona rešenja (članstvo, osnovne organizacije, unutrašnji odnosi) baziraju na odredbama Statuta SSOJ.

2. Organizacija SSOJ u JNA čini zasebnu celinu kao deo jedinstvenog Saveza socijalističke omladine Jugoslavije.

3. Vertikalno povezivanje na višim nivoima i veza sa centralnim organima SSOJ ostvaruje se preko užih koordinacionih tela umesto konferencija i komiteta šireg sastava.

Poslednja dva stava zaslužuju posebno objašnjenje. Samostalnost omladinske organizacije u Armiji — nasuprot teoretski mogućoj alternativi da se pojedinačne organizacije po teritorijalnom principu uključuju u opštinske i republičke (pokrajinske) — diktirana je karakterom Armije i uslovima života i rada omladinaca (vojnika, pitomaca i starešina) u njoj. Mora se, naime, imati u vidu da je JNA (u celini i svaki njen deo) opštejugoslovenska organizacija. Lociranje njenih jedinica i ustanova podložno je promenama, zavisno od operativnih potreba.

Zadaci koje omladinci kao pripadnici Armije izvršavaju su opštejugoslovenskog značaja i tiču se interesa cele zajednice. Popuna jedinica je i na eksteritorijalnom principu i u jedinicama su omla-

dinci gotovo iz svih krajeva zemlje. Sve to ubedljivo ide u prilog rešenja da SSOJ u JNA bude samostalan deo SSOJ kao celine.

Takvo, posebno i celovito organizovanje SSOJ u okviru JNA i vezivanje za centralne organe SSOJ ne bi smelo biti smetnja za najtešnju akcionu povezanost, saradnju i zajedničke akcije sa omladinom odgovarajućih društveno-političkih zajednica. Naprotiv, jedan od razloga za stvaranje organizacije SSOJ u JNA bila je i potreba veće, neposrednije i raznovrsnije saradnje, međusobnog upoznavanja i povezivanja, zajedničkih akcija. Zato je nužno da se stalnost i organizovanost te saradnje osigura i najpogodnijim organizacionim oblicima i metodama rada (neka zajednička tela, prisustvo sastancima, informisanje i sl.), a najvažnije je, svakako, da se u odgovoru utvrđuju konkretni planovi zajedničkih akcija za određeni period.

Što se tiče karaktera vertikalnog povezivanja i strukture organa preko kojih se to povezivanje ostvaruje mora se imati u vidu da bi potpuna primena istih rešenja kakva su na teritoriji (u opštini, republici) bila vrlo teško ostvarljiva i izazivala mnoštvo problema. Stvaranje konferencija i njihovih izvršnopolitičkih organa u divizijama, korpusima, armijskim oblastima i na nivou JNA kao celine sa mandatom kakav predviđa Statut, a u uslovima veoma velike i česte fluktuacije vojničkog sastava, koji čini ogromnu većinu omladinaca, zahtevalo bi gotovo permanentne izbore i dopunjavanje tih tela, opteretilo bi čitavu organizaciju izborno-organizacionim poslovima, zahtevalo brojna, česta, pa i duga putovanja i odsustvovanja sa radnih mesta, odgovarajuće materijalne izdatke pa i profesionalni aparat. Zato je predloženo da se organizovanje konferencija završi na nivou puka, brigade, škole (školskog centra), garnizona. Na višim nivoima funkciju koordiniranja i povezivanja sve do Predsedništva SSOJ obavljala bi koordinaciona tela koja bi činili — po funkciji — izabrani predstavnici (predsednici, sekretari) nižih konferencija odnosno koordinacionih tela. Pri svemu tome treba imati u vidu i činjenicu da najveći deo aktivnosti osnovnih organizacija mora proisticati iz konkretnog života u svakoj jedinici, iz njenih zadataka i planova rada, uslova i problema u »bazi«.

Svi dosad izneti razlozi govore da za formiranje omladinske organizacije u Armiji danas postoje značajni društveni i armijski motivi i da ta organizacija može dati vidan doprinos jačanju JNA, povećanju njene borbene sposobnosti i moralno-političkog jedinstva. Ali je, isto tako, jasno da se to neće postići automatski, samim činom formiranja organizacije. Takve rezultate ovo organizovanje imaće samo pod uslovom ako se i u njegovom procesu i u kasnijem radu

omladinske organizacije u punoj meri angažuju organizacije i rukovodstva SK u JNA, ako njeni najaktivniji članovi budu mladi komunisti. Isto tako, u armijskim uslovima bitan uslov uspešnog rada omladinske organizacije biće odgovarajući odnos komandi, a naročito njihovih političkih organa, stalna pomoć i razumevanje, usmeravanje i usklađivanje konkretnih programa delovanja prema uslovima i zadacima svake jedinice.